

Asia: VN/20605/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (kohdennettu alijäämän kattamista koskevan määräjän jatkaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Alijäämien kattamisaikataulun pidentämismahdollisuus on perusteltu esitys. Hyvinvointialueiden taloudellinen ahdinko ei ollut ennustettavissa tässä mittakaavassa alkuperäisen lain valmistuessa. Tämän hetken ennusteiden mukaan vain yksittäiset hyvinvointialueet pystyvät kattamaan alijäämän lain mukaisessa aikataulussa. Siksi ei ole tarkoituksenmukaista aloittaa arviointimenettelyä lähes kaikilla hyvinvointialueilla.

Lain muutoksen suunniteltu voimaan tulo keväällä 2026, ja sen toteuttaminen vuoden 2025 tilinpäätösten vahvistamisen jälkeen, aiheuttavat aikataulullisen ongelman. Hyvinvointialueet hyväksyvät vuoden 2026 talousarvion syksyllä 2025, jolloin laki ei ole vielä voimassa. Niinpä hyvinvointialueet joutuvat tekemään vuoden 2026 talousarvion nykyisen lain mukaisesti, eli niin, että talous on tasapainossa vuoden 2026 lopussa, vaikka edellytykset jatkoajan saamiselle olisivatkin olemassa. Tämä saattaa johtaa tarpeettoman merkittäviin toimenpiteisiin vuoden 2026 talouden tasapainotuksessa verrattuna siihen, että lisääjalla pystyttäisiin taloutta tasapainottamiaan rationaalisemmin.

Esityksessä ehdotetaan, että hyvinvointialueiden investointisuunnitelman toimittamista koskevia määräaikoja muutettaisiin siten, että ne toimitettaisiin ministeriöille edellisen kalenterivuoden lopun sijaan huhtikuun loppuun mennessä. Ilmoitus koostuu neljän seuraavan tilikauden aikana aloitettavista investoinneista sekä niiden rahoituksesta.

Alueiden laskennallinen lainanottovaltuus määritellään jatkossa kokonaan alueiden talousarviotietojen perusteella, jolloin valtioneuvoston päätös lainanottovaltuuksista seuraavalle

vuodelle voidaan tehdä jo helmi-maaliskuussa, jolloin se olisi alueiden tiedossa jo investointisuunnitelmaa viimeisteltäessä.

Tähän asti investointien rahoituksen riittävyttä on hyväksymisprosessin yhteydessä peilattu lainanottovaltuuden lisäksi alueen investointivuoden talousarvion vuosikatteen kautta. Tätä mahdollisuutta ei ehdotetussa mallissa jatkossa enää olisi vaan vuosikate perustuisi ilmeisesti

edellisenä vuonna laadittuun taloussuunnitelmaan, joka usein todennäköisesti eroaa jonkun verran todellisesta investointivuoden vuosikatteesta.

Investointisuunnitelma hyväksytään hyvinvointialueilla poliittisessa päätöksenteossa. Se vie lausuntoineen aikaa käytännössä vähintään kaksi kuukautta, joten lainanottovaltuuden myöntämisen (helmi-maaliskuu) jälkeen valmisteluaikaa tulisi olla ehdotettua enemmän, käytännössä esim. kesäkuun loppuun saakka.

Näemme hyvänä ja selkeyttävänä, että kerrallaan olisi käsiteltävänä vain yksi, seuraavaa vuotta koskeva investointisuunnitelma. Nykyiseen toimintatapaan verrattuna näemme kuitenkin myös haasteita. Nykyisin investointisuunnitelmaa on voinut täydentää vielä varsinaista ensimmäistä investointivuotta edeltävän vuoden loppuun saakka. Jos tällaista mahdollisuutta ei enää jatkossa ole, investointisuunnitelmat ovat hyvin etupainotteisia ja nopeatempoisempiin investointitarpeisiin reagoiminen on hyvin hankalaa. Käytännössä laiterikkoja ja myös muita investointitarpeita syntyy myös matkan varrella ja ne vaativat nopeampaa reagointikykyä.

Lielähti Katri
Pirkanmaan hyvinvointialue - Aluehallitus